

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. október 24.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2006. október 24. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat.

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat.

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól.

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

*Olvassa el figyelmesen az alábbi verset,
majd válaszoljon a kérdésekre!*

Csokonai Vitéz Mihály: *A tihanyi ekhóhoz*

ÓH TIHANNAK ríjjadó leánya!
Szállj ki szent hegyed közül.
Ím, kit a sors eddig annyit hánya,
Partod ellenébe ül.
Itt a halvány holdnak fényén
Jajgat és sír elpusztult reményén
Egy magános árva szív.
Egy magános árva szív.

(1773–1805)

Míg azok, kik bút, bajt nem szenvednek
A boldogság karjain,
Vígadoznak a kies¹ Fürednek
Kútfejen és partjain;
Addig én itt sírva sírok.
És te, Nimfa! amit én nem bírok,
Verd ki zengő bérceden.
Verd ki zengő bérceden.

Zordon erdők, durva bércek, szirtok²!
Harsogjátok jajjaim!
Tik talám több érzéssel bírtok,
Mintsem embertársaim,
Kik keblekből számkivetnek,
És magok közt csúfra emlegetnek
Egy szegény boldogtalant.
Egy szegény boldogtalant.

¹ szép, kellemes

² szirtok

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Akik hajdan jó barátim voltak
Még felköltek ellenem,
Üldözőim pártjához hajoltak:
Óh! miket kell érzennem,
Amidőn már ők is végre
Úgy rohannak rám, mint ellenségre,
Bár hozzájok hív³ valék.
Bár hozzájok hív valék.

Nincsen, aki lelkem vígasztalja,
Oly barátim nincsenek;
Vállat rándít, aki sorsom hallja;
Már elhagytak mindenek.
Nincsen szív az emberekbe:
Hadd öntsem ki hát vas kebletekbe
Szívem bús panaszait.
Szívem bús panaszait.

LILLA is, ki bennem a reménynek
Még egy élesztője volt,
Jaj, LILLÁM is a tiran⁴ törvénynek
S a szokásnak meghódolt.
Hogy vagy most te, áldott lélek?
Én ugyan már elhagyatva élek
A tenger kínok között.
A tenger kínok között.

Óh, van-é még egy eremi⁵ szállás,
Régi barlang, szent fedél,
Melyben egy bölcs csendes nyugtot, hálást
E setét hegyekben lél?
Hol csak egy kő lenne párna,
Hol sem ember, sem madár nem járna,
Mely megháborítana.
Mely megháborítana.

³ hű, hűséges

⁴ zsarnok

⁵ remete

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Abban, gondolom, hogy semmi jussal
Ellenkezni nem fogok,
Hogyha én egy megvetett virtussal⁶
Itt egy kőben helyt fogok,
S e szigetnek egy szögében,
Mint egy Russzó Ermenonvillében,
Ember és polgár leszek.
Ember és polgár leszek.

Itt tanulom rejtek érdememmel
Ébresztgetni lelkemet.
A természet majd az értelemmel
Bölcsébbé tesz engemet.
Távol itt, egy más világban,
Egy nem esmért szent magánosságban
Könnyezem le napjaim.
Könnyezem le napjaim.

Itt halok meg. E setét erdőben
A szomszéd pór eltemet.
Majd talán a boldogabb időben
Fellelik sírhelyemet:
S amely fának sátorában
Áll együgyű sírhalmom magában,
Szent lesz tisztelt hamvamért.
Szent lesz tisztelt hamvamért.

(1802–1803)

1. A vershez több lábjegyzet kapcsolódik.

a) Mi az oka, hogy e mű szövegéhez magyarázatokat kell fűzni? Legalább két érvet említsen!

.....

.....

.....

.....

2 pont	
--------	--

b) Készítsen lábjegyzetet a vers alábbi két szavához!

nimfa:

1 pont	
--------	--

⁶ erénnyel

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

együgyű:

1 pont	
--------	--

2. A vers első szava három alkalommal is visszatér a szövegben. Mi a szerepe ennek a szónak a versben? Válaszát röviden foglalja össze!

.....

.....

.....

.....

2 pont	
--------	--

3. A vers egy összetett mondatát idézzük:

a) **Húzza alá a főmondatot!**

„Míg azok, kik bút, bajt nem szenvednek
A boldogság karjain,
Vígadoznak a kies Fürednek
Kútfején és partjain;
Addig én itt sírva sírok.”

1 pont	
--------	--

b) **Határozza meg a két mellékmondat fajtáját!**

-
-

2 pont	
--------	--

4. Írja ki a *sír* szóelem öt előfordulását, és írja melléjük a szófajukat!

.....

.....

.....

.....

.....

1 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Milyen alakzatok vagy költői képek ismerhetők fel az idézett részletekben?

„Addig én itt sírva sírok.”

1 pont	
--------	--

„...vas kebletekbe”

1 pont	
--------	--

„Egy magános árva szív”

1 pont	
--------	--

„Zordon erdők, durva bércek, szirtok!”

1 pont	
--------	--

6. Csokonai – életművének egyik kutatója szerint – „alapvetően a javítgató, átdolgozó költő típusát képviseli”. A *füredi parton* című Csokonai-vers csak a következő versszakban tér el *A tihanyi ekhóhoz* szövegétől:

Rózsím, aki sorvadó ügyemnek
Még egy élesztője volt,
Rózsím is, jaj, gyászos életemnek
Fájdalmára már megholt.
Már te nyugszol, drága lélek,
Én pedig még elhagyatva élek
Ennyi zaj, jaj, baj között.
Ennyi zaj, jaj, baj között.–

LILLA is, ki bennem a reménynek
Még egy élesztője volt,
Jaj, LILLÁM is a tiran törvénynek
S a szokásnak meghódolt.
Hogy vagy most te, áldott lélek?
Én ugyan már elhagyatva élek
A tenger kínok között.
A tenger kínok között.

Hogyan változott a vers e versszak átírása során? Magyarázható-e csupán életrajzi tényekkel a női nevek cseréje? Válaszában nevezzen meg két olyan Csokonai-költeményt, amelyeknek szintén több változatát ismeri!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Vizsgálja meg a költemény ritmusát és rímelését!

a) Állapítsa meg az első strófa verselését!

5 pont	
--------	--

b) Milyen, mely fajtájú rímek szerepelnek az első strófában?

1 pont	
--------	--

c) Hogyan függ össze ritmus és rím a vers alaphangulatával?

1 pont	
--------	--

3 pont	
--------	--

8. A versben a klasszicista poétika és költői gyakorlat jellemzői mellett az érzékenység (szentimentalizmus) is szerepet kap. Legalább három-három elemet említve mutassa be néhány mondatban e kettősséget!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5 pont

9. A 8. versszak egy sora a korszak egyik nagyhatású filozófusára, Rousseau-ra utal.

a) Nevezze meg Rousseau gondolatrendszerének két olyan elemét, amely hatott Csokonai munkásságára, költészetére!

2 pont

b) Említsen még egy olyan Csokonai-művet, amelyben egyértelműen felismerhető a filozófus hatása!

1 pont

10. Ady Endre verseiben és cikkeiben többször hitet tett Csokonai páratlan irodalmi hatása mellett. Fejtse ki röviden a szöveg alapján, miben látja Ady Csokonai jelentőségét!

„Úgy gondolom, s némi jussal, hogy Csokonai nagyszerű, elégnél több valaki önmagáért, [...] Csokonai nélkül bajosan kaptuk volna Vörösmartyt, Petőfit, Aranyt, nem szólván az apróbb többiekről. Csokonai a legvidámabb és legsúlyosabb mártírságú magyar költő, amióta ilyen csodalények születnek Hunniában. Mert ő már világosan, voltaire-ien tudta s vallotta kiválóságát (magyarságát), emberségét és becsét. [...] a nyelvgyazdagítás helyes reguláit Vitéz Mihály szabta meg legjobban. Igen: avult szavakat napfényre hozni, a nyelv lelke szerint új szavakat csinálni, új összetételeket, szerény, gyönyörű tájszavakat fölkarolni [...]”

(Ady Endre: *A költői nyelv és Csokonai*, Nyugat, 1910)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5 pont

11. A magyar líra hagyományának Csokonaiig visszavezethető jellemző motívuma a lírai én magányossága. Az alábbi versrészletekben ez a motívum különbözőképpen jelenik meg. Nevezze meg a szerzőket!

a)

„Közönyös a világ... az ember
Önző, falékony húsdarab,
Mikép a hernyó, telhetetlen,
Mindég előre mász s – harap.”

1 pont

b)

„Barátaim egyenkint elhagytak,
akikkel jót tettem, megtagadtak;
akiket szerettem, nem szeretnek,
akikért ragyogtam, eltemetnek.”

1 pont

c)

„Kettős teher
s kettős kincs, hogy szeretni kell.
Ki szeret s párra nem találhat,
oly hontalan,
mint amilyen gyámoltalan
a szükségét végző vadállat.”

1 pont

40 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Egy mű értelmezése

Értelmezze az alábbi költeményt a műfaj jellemzőinek szempontjából! Emelje ki azokat a formai-szintaktikai elemeket, melyek a dal követelményeit teljesítik! Miként épül rá a mű gondolati felépítése a műfaj megkövetelte szerkezetre?

Nagy László: *Adjon az Isten*

Adjon az Isten
szerencsét,
szerelmet, forró
kemencét,
üres vékámbe
gabonát,
árva kezembe
parolát,
lámpámbe lángot,
ne kelljen
korán az ágyra
hevernem,

kérdésre választ
ő küldjön,
hogy hitem széjjel
ne düljön,
adjon az Isten
fényeket,
temető helyett
életet -
nekem a kérés
nagy szégyen,
adjon úgyis, ha
nem kérem.

(1925–1978)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Nyelvi, irodalmi, műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	20	
	gyakorlati szövegfajta	15	
Levonások	helyesírási hibák	levonható: 15	
	írás kép	levonható: 3	
ÖSSZESEN:		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Nyelvi, irodalmi, műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
Levonások	helyesírási hibák		
	írás kép		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: